

інфраструктури через програми, такі як Постійна структурована співпраця (PESCO).

9. *Дипломатичні зусилля та партнерства*: ЄС та європейські країни активно залучаються до дипломатичних ініціатив, спрямованих на підтримку міжнародного миру та безпеки. Це включає санкції проти країн, що порушують міжнародне право, і підтримку мирних переговорів у конфліктних зонах.

Зазначені аспекти разом формують комплексну політику безпеки в Європі, спрямовану на забезпечення миру, стабільності та процвітання на континенті.

Список використаних джерел:

1. Білоконь М. *Європейський вимір глобальної безпеки: значення для України. Актуальні Проблеми Державного Управління*. 2020. № 2 (58).

2. Лизун, М. В., & Озарко, К. С. (2023). *Економічна безпека ЄС та України: нові виклики та загрози*. Серія: *Економіка*, (25), 117–127. <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2023-13-25-117-127>

2. Ліщинський І., Лизун М. *Концептуальні візії регіональної та глобальної безпеки*. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 2. С. 148-161.

Станіслав ПЕТРИШИН

Катерина АРГІРІУ

Західноукраїнський

національний університет

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ВІЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ САКСОНІЯ ТА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Приєднання країн до Європейського Союзу не зупиняє процеси інтеграції, а навпаки відбувається їх інтенсифікація та поглиблення, зокрема і активний розвиток транскордонного співробітництва, створення єврорегіонів (за фінансуванням Європейського фонду регіонального розвитку) задля соціально-економічного розвитку, поглиблення регіональних економічних зв'язків, в подальшому розмиття кордонів в даних місцях. Регіональний розвиток національних економік відбувається в межах глобальних процесів, таких як глобалізація: інтернаціоналізація світової економіки, міжнародна мобільність капіталу, поглиблення процесів уніфікації та стандартизації; та регіоналізація: розвиток процесів федералізації, розвиток транскордонного співробітництва,

феномен «нового регіоналізму». Також розвиток економіки може відбуватися і в локальних процесах, наприклад локалізація: географічна концентрація, економічна агломерація та урбанізація [11, с.133]. Регіоналізація — це процес регіонального структурування простору, підвищення ролі регіонів у соціально-економічному й політичному житті суспільства загалом і окремих громадян. Перехідний етап «старого» і «нового» регіоналізму в Європі характеризується появою «євро регіонів». Зародившись у 1980-х роках через міжурядові угоди між європейськими країнами, євро регіони охоплювали територіальні та адміністративні утворення, розташовані по обидві сторони національних кордонів. Вони були задумані як платформи для співпраці між прикордонними місцевими органами влади та громадами, головною метою яких було посилення та сприяння взаємовигідному співробітництву в економічній, культурній та екологічній сферах [11, с.92-93]. Розробка єдиного вектору розвитку транскордонного регіону, підвищення економічної значущості, мобільності капіталу, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, створення програм захисту довкілля, фінансування соціально-культурного розвитку та туризму, а також перехід на економіку інновацій стає основоположним у транскордонному співробітництві Саксонії та Чехії.

Для процесів регіональної інтеграції важливими є не лише соціально-економічні чинники, але й історична спорідненість регіонів. Починаючи з XII століття, видобуток срібла, приносив Саксонії процвітання та престиж, що сприяло активізації процесу заселення Саксонії та чеської частини Рудних гір. А у 1459 році Веттіни та Георг Подебрадський встановили у Хебському договорі один з найстаріших європейських кордонів в Європі між Саксонією та Чехією [7], який в майже незмінному вигляді існує і зараз. Сьогодні Вільна держава Саксонія та Чеська Республіка мають 454 кілометри спільного кордону і дуже тісне партнерство у багатьох сферах. Існує також співпраця з сусідніми північночеськими районами Ліберець, Усті-над-Лабем і Карлові Вари. Міжрегіональне партнерство розпочалося у 1992 році з підписання "Спільної декларації" про співпрацю. З 1993 року під головуванням Державної канцелярії Саксонії та Міністерства закордонних справ Чехії працює Саксонсько-Чеська робоча група, що складається з представників саксонських та чеських міністерств, яка координує співпрацю. З того часу було реалізовано численні спільні проекти [8]. Тому саксонсько-чеська співпраця має довгу історію, яка зберігається й розвивається на протязі віків. Ці два регіони взаємодіють не лише через спільний кордон, але й завдяки взаємному інтересу у розвитку та співпраці в різних сферах. Такий підхід створює унікальні можливості для обміну досвідом, технологіями та ресурсами, що допомагає їм досягати взаємно вигідних результатів. В рамках економічної інтеграції допоможе регіонам досягти більшої конкурентоспроможності на глобальному ринку та сприятиме

стандартизації і уніфікації економічної діяльності, що допоможе розробити спільну скоординовану економічну стратегію.

Економічне та торговельне партнерство між регіонами є важливим для учасників партнерства. Для Чехії Саксонія є п'ятим найбільшим торговельним партнером, а Чехія для Саксонії є другим найбільшим торговельним партнером.

Все це обумовлено розгалуженою системою інфраструктури, відсутністю митного та прикордонного контролю, системою транспорту особливо залізничного, завдяки якому можна швидко і дешево доставляти вантажі. Єдиною перепорою для лібералізації торгівлі та її полегшенням є різні валюти, хоча Чеська Республіка і є членом ЄС, проте не входить в Єврозону, через це для саксонських та чеських торговельних партнерів конвертаційні витрати ще є актуальними. Приєднання Чехії до Єврозони на даний момент є не реальним, адже аргументується різним рівнем доходів та цін в порівнянні з Німеччиною та Австрією, а введення євро може негативно вплинути на мікро-та макроекономічну ситуацію в країні, проте покращить міжнародну економічну діяльність. Зваживши всі за та проти чеському уряду потрібно розробити програму для лібералізації внутрішньоєвропейської торгівлі, але зберегти власну валюту – чеську крону; а в рамках співробітництва з Саксонією домовитися, щоб обидва регіони приймати міжнародні платежі для суб'єктів ЗЕД у транскордонному регіоні як у чеських кронах, так і у євро, оскільки у ЄС є такий механізм і це не вимагатиме додаткового законодавчого доповнення.

Аналізуючи двосторонню торгівлю в період з 2013р. – 2023р. між Саксонією та Чехією можна побачити певну закономірність у зростанні ЗЕД [1]. Щодо експорту, то протягом цього періоду Саксонія стабільно експортувала товари до Чеської Республіки. Найвища вартість експорту припала на 2022 рік, досягнувши приблизно 3 591 755 000 євро. Найнижча вартість експорту була у 2013 році, коли експорт склав близько 1 371 269 000 євро. В середньому Саксонія щорічно експортувала до Чехії товарів на суму близько 2 046 000 000 євро. Якщо аналізувати тенденції імпорту, то як було сказано раніше, Чеська Республіка є важливим торговельним партнером для Саксонії з точки зору імпорту. Пікова вартість імпорту припала на 2021 рік і склала приблизно 5 191 650 000 євро. Найнижча вартість імпорту була в 2013 році, коли імпорт становив близько 3 092 160 000 євро. В середньому Саксонія щорічно імпортувала з Чехії товарів на суму близько 4 500 000 000 євро. Беручи пандемічний та постпандемічний період детальніше, то зауважимо, що у 2020 році Саксонія експортувала до Чехії товарів на суму 2 046 660 000 євро, вже в 2021 році вартість експорту зросла до 2

605 394 000 євро, а в 2022 році вона досягла історичного максимуму - 3 591 755 000 євро, а у 2023 році вартість експорту зменшилася і становила 2 673 849 000 євро. Коливання імпорту в цей період було негативним: у 2020 році Саксонія імпортувала з Чехії товарів на суму 4 819 778 000 євро, в 2021 році

вартість імпорту становила 5 191 650 000 євро, а вартість імпорту в 2023 року знизилася до 4 236 208 000 євро. Економічне зростання в обох регіонах, ймовірно, сприяло збільшенню торгівлі, також свою роль відіграла галузева спеціалізація, особливо у виробничих секторах. Ринковий попит на німецьку продукцію залишався стабільним. Інтеграція ланцюгів постачання та географічна близькість сприяли торгівлі. Зважаючи на знашуючі показники міжнародної торгівлі між регіоном та країною співробітництво обов'язково повинно враховувати інтереси суб'єктів ЗЕД.

Не лише у сфері міжнародної торгівлі проводиться транскордонна співпраця, але й сфері зеленої енергетики та інноваційної економіки. Так, Вільна Держава Саксонія та Чеська Республіка посилюють свою співпрацю у сфері зеленої економіки та енергетики завдяки спільній декларації про наміри, яка була підписана Дрездені. План полягає у створенні транскордонної водневої мережі та сприянні співпраці та обміну між німецькими та чеськими науководослідними установами та компаніями. Обидві країни прагнуть швидко розвивати трубопровідну інфраструктуру для транспортування водню шляхом переобладнання існуючих газопроводів на водень. Мета полягає в тому, щоб забезпечити постачання великих обсягів водню зі Східної та Південної Європи за низькими цінами до 2029 року, якщо це можливо, причому існуючі європейські газопроводи, що проходять через Чеську Республіку, також будуть використовуватися для транспортування водню в майбутньому [9]. Щодо інноваційної та креативної економіки, то це відбувається в рамках програми "Interreg", включаючи освіту, інновації, культуру, туризм і підтримку малих і середніх підприємств. Програма транскордонного співробітництва між Чеською Республікою і Вільною державою Саксонія "Interreg" була схвалена Європейською комісією до 2027 року, на який з Європейського фонду регіонального розвитку буде виділено близько 150 млн. євро [10]. Дані програми у межах транскордонного співробітництва яскраво виражають вплив на регіони регіоналізації, а саме розробка спільних стратегій для сприяння регіональному розвитку та подолання соціально-економічних викликів.

Одним із характерних процесів регіоналізації є формування єврорегіонів [11, с.133]. На саксонсько-чеському кордоні є 2 єврорегіони:

1. Єврорегіон «ELBE/LABE» був заснований 24 червня 1992 року. Головна мета роботи єврорегіону Ельба/Лабе - зробити так, щоб кордон між Німеччиною та Чеською Республікою більше не виглядав як кордон. Він багато в чому є бар'єром, хоча членство обох країн у Європейському Союзі усунуло багато перешкод. Залишилися, по суті, мовний бар'єр, ментальні бар'єри та структурні відмінності. Має на меті сприяти зміцненню довіри між людьми по обидва боки кордону, зблизити їх, а також заново відкрити та розвинути обізнаність про спільний регіон. Відправною точкою для роботи єврорегіону є

політичні, економічні та культурні зв'язки в цьому регіоні, які розвивалися протягом століть і потребують відновлення [2].

2. Єврорегіон «Erzgebirge/Krušnohoří» був заснований, як асоціація в червні 1992 року. В лютому 1993 року було підписано угоду між Єврорегіоном "Erzgebirge" та Єврорегіоном "Krušnohoří" про співробітництво та взаємодопомогу. Єврорегіон є добровільним об'єднанням органів місцевого самоврядування прикордонних районів, який сприяє розвитку транскордонного співробітництва у всіх сферах і розвиває всебічну мирну та добросусідську співпрацю з органами місцевого самоврядування пн.Чехії та всіма іншими зацікавленими сторонами. Основними цілями є екологічне відновлення регіонів, розробка концепцій просторового та регіонального планування, покращення транскордонного транспорту, розвиток економічного потенціалу тощо [3].

Як було зазначено раніше, між Чехією та Саксонією існує програма транскордонного співробітництва "Interreg", ця програма підтримує проекти співпраці, які сприяють економічному, екологічному та соціальному розвитку спільної прикордонної території. Особливістю цього проекту є те, що будь-хто зі стейкхолдерів може створити власну команду та подати заявку та отримати фінансування на реалізацію проекту для покращення саксонсько-чеського регіону в таких категоріях: інновації та конкурентоспроможність, зміна клімату та стала економіка; освіта, навчання впродовж життя, культура та туризм; співпраця та зміцнення довіри [4]. Щодо економічної складової, то одним із завдань є поглиблення економічної інтеграції регіону, а також розширення мережевої діяльності та кластерів та зміцнення транскордонних структур підтримки [6]. Тобто дані проекти сприяють регіональному розвитку та співпраці між державами-членами Європейського Союзу, в даному випадку Вільною Державою Саксонія та Чехією.

У рамках першої категорії під назвою «Інновації та конкурентоспроможність» було підтримано новий проект «Глокалізація – думай глобально, дій локально», зосереджений на чесько-німецькому прикордонному регіоні. Конкретною метою пріоритету, тобто проекту, є посилення сталого зростання та конкурентоспроможності малих і середніх підприємств. Проект спрямований на створення та розширення мереж співпраці та послуг для малих і середніх підприємств, розташованих на території програми, беручи до уваги виклики, пов'язані з ланцюгами постачання, та їхні недоліки. У ході проекту буде створено просту у користуванні цифрову платформу для МСП та установ підтримки бізнесу, яка міститиме інформацію про компанії та установи, розташовані на території програми. Інструмент дозволить компаніям пропонувати продукти чи послуги, знаходити нових постачальників або партнерів по співпраці також по той бік кордону, а також налагоджувати контакти з установами, що підтримують бізнес, і дослідницькими установами [5].

Таким чином, це сприятиме інтенсифікації економічного співробітництва, є запорукою створення тісного партнерства та транскордонних ініціатив на території програми, а також зміцнить прикордонний регіон як важливе місце для ніршорінгу (коли виробничі потужності знаходяться поряд і виступають як конкурентна перевага). Саме це допоможе саксонсько-чеському прикордонню виокремити власні відносні та абсолютні переваги у Європейському Союзі, покращити соціально-економічне становище регіонів, а також завершити економічну інтеграцію транскордонних регіонів, створивши місце з унікальними регіональними перевагами – тим самим прийшовши до «нового» регіоналізму в особливому вигляді – транскордонного регіоналізму.

Отже, Чехія та Саксонія мають давню історію транскордонної співпраці, починаючи з XII століття, сьогодні їх поєднують безліч економіко-соціальних зв'язків, що мають на мені регіоналізацію та економічну інтеграцію. Вільна Держава Саксонія та Чеська Республіка є важливими торговельними партнерами в міжнародній торгівлі в порівнянні з іншими державами та територіями, зважаючи на значущі показники міжнародної торгівлі між регіоном та країною співробітництво обов'язково повинно враховувати інтереси суб'єктів ЗЕД. Транскордонна співпраця включає найактуальніші категорії, а саме інноваційна економіка та зелена енергетика – в рамках цих пріоритетів були розроблені та реалізовані численні проекти. Процес регіоналізації наглядно видно у двох євро регіонах, а саме «ELBE/LABE» та «Erzgebirge/Krušnohoří», їхня мета – всебічний розвиток регіонів та добросусідство. Для покращення ефективності транскордонного співробітництва та економічної інтеграції існує проект "Interreg", що фінансується з Європейського фонду регіонального розвитку, даний проект кардинально змінив поняття транскордонної співпраці і виступає як детермінант економічної та всебічної інтеграції регіонів з метою усунення будь-яких бар'єрів для розвитку регіонів та безперешкодної співпраці в різноманітних галузях. До 2027 року заплановано реалізувати проект глокалізації, в ході якого основну увагу буде зосереджено на підвищенні конкурентоспроможності та сталого розвитку малих та середніх підприємств – формування «нового регіоналізму» та завершення економічної інтеграції на транскордонному рівні.

Список використаних джерел:

1. *Aus- und Einfuhr (Außenhandel): Bundesländer, Jahre, Länder. Statistisches Bundesamt. 2024. URL: <https://www-genesis.destatis.de>*
2. *Euroregion Elbe/Labe. 2024. URL: <https://www.elbelabe.eu/organisation>.*
3. *Euroregion Erzgebirge E. V. 2024. URL: <https://www.euroregionerzgebirge.de/index.html>.*
4. *Gemeinsames Umsetzungsdokument Interreg Sachsen – Tschechien 2021-2027. Interreg. 2022. URL: <https://www.sn-cz2027.eu/data/downloads/files/9.pdf>.*

5. *Interreg Česko – Sasko 2021-2027 Glokalizace — globálně myslit, lokálně jednat. Česko-německá obchodní a průmyslová komora. 2024. URL: <https://tschechien.ahk.de/cz/interreg-cesko-sasko-2021-2027>.*
6. *Kooperationsprogramm Interreg Sachsen – Tschechien 2021-2027. Interreg. 2022. URL: <https://www.sn-cz2027.eu/data/downloads/files/8.pdf>.*
7. *Mölders D. Sachsen und Böhmen – Eine Beziehungsgeschichte im Staatlichen Museum für Archäologie Chemnitz. Sächsische Heimatblätter. 2018. №2. С. 225–230.*
8. *Regionale Zusammenarbeit. Sachsen.de. 2024. URL: <https://www.internationales.sachsen.de/regionale-zusammenarbeit-3929.html>*
9. *Sachsen und Tschechien vereinbaren weitere Zusammenarbeit beim Zukunftsthema Wasserstoff. Sachsen.de. 2024. URL: <https://www.medienservice.sachsen.de/medien/news/1072373>*
10. *Schneibergová M. „Kreatives Sachsen“ als Inspiration für grenzübergreifende Zusammenarbeit. Český rozhlas. 2022. URL: <https://deutsch.radio.cz/kreativessachsen-als-inspiration-fuer-grenzuebergreifende-zusammenarbeit-8761377>*
11. *Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 540 с.*

Наталія САФАНДУЛА

*аспірантка Західноукраїнського
національного університету*

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ДЛЯ РОЗВИНЕНИХ ТА КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Розвинені країни, які володіють значними технологічними та економічними ресурсами, стикаються з рядом викликів у збереженні своєї конкурентної переваги в умовах швидкої технологічної трансформації та глобальних ринкових змін. Одним із основних викликів є необхідність постійного оновлення технологій та впровадження новацій, щоб відповідати змінам у вимогах споживачів та конкурентів.

Швидка технологічна трансформація створює умови для появи нових галузей та ринків, а також перегляду традиційних бізнес-моделей. Розвинені країни повинні бути готові до адаптації до цих змін, інакше їх конкурентоспроможність може бути під загрозою. Наприклад, інтенсивний розвиток штучного інтелекту, блокчейн-технологій та інших інновацій може перетворити галузі, які досі вважалися традиційними, і створити нові можливості для країн, які можуть швидко адаптуватися до цих змін.